

## תוכן עניינים

תקציר- עמ' 3

מבוא- עמ' 4

1. סקירת ספרות- עמ' 5

1.1 קהילות פרשניות- עמ' 5

1.2 קהילות ווירטואליות כקהילות פרשניות- עמ' 6

1.3 קהילות קוראים וצריכת ספרים- עמ' 8

1.4 השפעת קהילות מקוונות על רכישה- עמ' 9

2. מתודולוגיה- עמ' 11

2.1 שיטת המחקר- עמ' 11

2.2 משתתפים- עמ' 11

2.3 כלי המחקר- עמ' 12

2.4 הליך המחקר- עמ' 13

2.5 אתיקה- עמ' 13

3. ממצאים- עמ' 14

4. דיון ומסקנות – עמ' 18

רשימת מקורות- עמ' 21

נספחים- עמ' 24

## מבוא

חוקרים טוענים כי ביכולה של רשת האינטרנט להוות מרחב לפעילות קהילתית בכך שהשימוש ברשת יוצר מרחב למפגשים בין אנשים בעלי תחומי עניין משותפים. בזכות השימוש ברשת האינטרנט ניתן להתגבר על מכשולים ומגבלות של זמן ומקום. יש ביכולתן של קהילות וירטואליות לקדם דיון פתוח ודמוקרטי המאפשר בחינת נושא מנקודות מבט רבות ושונות, יש בכוחן של קהילות וירטואליות לגייס את חבריהן לפעילות קולקטיבית למען מטרות כלשהן ועוד (Wellman et al., 2001).

מהפכת האינטרנט הובילה להתפשטותן של מערכות חברתיות כמו בלוגים ואתרי רשתות חברתיות, המאפשרות לבני האדם ליצור קשר עם אנשים בעלי תחומי עניין דומים וליצור שיתוף פעולה ושיח בתחומים אלה, מגמה זו התרחבה גם לפעילות אשר נחשבת ל'מבודדת' יותר, והיא פעולת הקריאה Joo, (Choi & 2016). כך, ספריות דיגיטליות חברתיות רבות, כולל LibraryThing ו-Goodreads, מקבלות כיום מאפיינים של קהילות מקוונות. אלה נשארות ספריות דיגיטליות, עם תוכן, שירותים וארגונים, אך מכילות גם תכונות 'קהילתיות' כמו קשרים חברתיים ורגשיים, קונסטרוקציות הסברה ושיתוף המידע, הידע וחיי היומיום של המשתמשים.

מתוך כך, המחקר הנוכחי מבקש להתמקד ב'ספריות דיגיטליות חברתיות' אלה, ולבחון את השפעתן על הגולשים. המחקר יבקש להתמקד באופן בו רשתות חברתיות אלה מהוות 'קהילה פרשנית' המשפיעה על הגולש-הקורא ועל צריכת הספרים שלו. שאלת המחקר העומדת במרכזו של מחקר זה מבקשת לבדוק- כיצד משפיעה הגלישה באתרי רשתות חברתיות של ספרים על צריכה מקוונת של ספרים? על מנת לענות על שאלת מחקר זו, ראשית תוצג סקירת ספרות תיאורטית אשר תעסוק בנושא של 'קהילה פרשנית' בכלל ו'קהילה וירטואלית' כקהילה פרשנית בפרט, באתרי 'ספריה דיגיטלית חברתית', מאפייניהם ומאפייני הגולשים בהם, ובהשפעה של הגלישה באתרי רשתות חברתיות בכלל, ואתרי רשתות חברתיות של ספרים בפרט על הרגלי הצריכה של הגולש. בפרק השני תוצג מתודולוגיית המחקר המשולב אשר ליוותה מחקר זה, בפרק השלישי יוצגו ממצאי המחקר ולבסוף יידונו מסקנות המחקר ביחס לסקירת הספרות, מגבלותיו והשלכותיו התיאורטיות והיישומיות.

## 1. סקירת ספרות

סקירת ספרות זו תבקש לעסוק בקשר המתקיים בין גלישה ברשתות חברתיות של ספרים לבין צריכת הספרים המקוונת של המשתמשים. על מנת לדון בנושא זה- ייסקרו נושאים הנוגעים לקהילות פרשניות, תפקידם והשפעותיהם, קהילות וירטואליות כקהילות פרשניות, קהילות קוראים וצריכה של ספרים וכן בהשפעה של גלישה ברשתות חברתיות בכלל וברשתות של ספרים בפרט, על צריכה מקוונת.

### 1.1 קהילות פרשניות

בטרם תידון השפעת הגלישה ברשתות חברתיות של ספרים, יש לדון תחילה במהותה של גלישה זו המתבססת רבות על קיומה של 'קהילה פרשנית' המתהווה ברשת החברתית. על כן, יש להבהיר תחילה את מהותו של המושג 'קהילה פרשנית' כבסיס מחקרי להבנת פעולתן והשפעתן של רשתות חברתיות על המשתמש.

סדן (1996) מגדירה קהילה כך: התארגנות דינאמית, משתנה ולא בהכרח יציבה של אנשים הרואים במאפיין המשותף להם בסיס לסולידריות. אנדרסון (1999) משתמש במושג "קהילות מדומיינות" על מנת לתאר קבוצות אנשים גדולות, המאוחדות סביב רעיון מלכד אשר גורם להן לפעול כקהילה, למרות שבפועל הקשרים והדמיון בין הפרטים המרכיבים אותן, וקבוצות פרטים בתוכן, מזעריים או לא קיים בכלל.

כך, חוקרים שונים עסקו לאורך השנים בפרשנות אשר נותנים קהלים שונים לתכני תקשורת ובשימושים ובסיפוקים שסופגים משתמשים אלו מתכני התקשורת. כך, מחקרים מסוג זה החלו עוד בשנות השמונים והתשעים במחקרים חלוצים כמו אלה של ראדווי (1984, עמ' 180) אשר הגדירה את המושג "קהילה פרשנית" אשר עומד במרכז של עבודה זו כ"קבוצה של אנשים שנבדלים זה מזה במעמד חברתי, מאפיינים דמוגרפיים וכדומה, אבל חולקים ביניהם, לעיתים באופן בלתי מודע, עקרונות משותפים של פענוח וצריכה של טקסטים תקשורתיים". מחקרה של ראדווי בחן את הפרשנות שנותנת קהילה של נשים שקוראות את אותו הז'אנר הספרותי באשר למהותו של הז'אנר מצא כי הנשים הקוראות את אותו הז'אנר, אף כי אינן מכירות זו את זו, מגדירות את הז'אנר באופן דומה ומפרשות באופן דומה את התכנים והמסרים של הסיפורים, וכן את משמעותה של פעולת הקריאה עצמה.

בהמשך לכך, גם מחקרה של אילוז (1998) התמקד במושג 'קהילה פרשנית' ובצרכים שממלאת צריכת התקשורת לאדם. מחקרה בדק את הסיבות לפופולריות של תכניות האירוח של אופרה ווינפרי. במחקר זה מצאה החוקרת כי 'קהילה הפרשנית' הצופה בתכניות האירוח סופגת משמעויות דומות ואף כי הצפייה בתוכנית זו מספקת עבור הצופים צרכים דומים. כך, מחקר זה מצא כי תכניות האירוח מערבות את הצופה בדילמות מוסריות של המשתתפים, דילמות יומיומיות, והתהליך הזה מאפשר את הבניית הזהות העצמית של הצופה כאשר היא מציבה מולם מראה דרכה הם יכולים לבחון את הערכים והמוסר שלהם. כמו כן מצאה אילוז כי תכניות האירוח מהוות מעין קבוצת תמיכה לצופים, קבוצה בה מציפים ומדברים על הבעיות כמין מסגרת של "שיח טיפולי" או "קבוצת תמיכה" בה נוצר שיח סביב השקפות שונות של ראיית עולם ותפישות מוסריות. אילוז